

(א) [לעיל ת.י.ג] (ב) [למקן טו.א.] א [וחיון כ.ג.] (ד) יצמות עת. ע"ש תוספתא קדושין פ"ה (ט) ערכין טו., (י) תוספתא ספי"ד (יג) (דף כ.ג.) (ח) [נבאשית ת.י.] (ט) [נימיה מו.ג.] (י) [פ"ה ה"ו.] (כ) פ"י שמרים, (ל) ו"ע"ע מו"ט יצמות עי: ד"ה מנימין ומו"ט מגילה יב: ד"ה זילן,

תורה אור השלם

1. ישב בסתר עליון בצל שדי יתלונן;
2. ועין נאף שמך'ה נשף לאמר לא תשורני עין וסתר פנים ישימו;
3. תבטח שגא'ה במשאון תגלה רצונו בקהל; משלי כו כו
4. פי כל סאון סאון ברעש ושמלה מגוללה בדרמים ודוקיה לשרפה מאבלת אש;
5. ישיעוהו ט ד בטאסאה בשלחה הרבקה הנה ברחו דקשה ביום קדיש;
6. פי אני יי לא שניתו ישיעוהו כו ח ואתם בני יעקב לא בלייתם; מלאכי ג ו
7. אספה עלימו רעות חצי אבלה בם;
8. במלאות שפכי יצר לו כל יד יעמל תבאנא;
9. איוב כ כב
10. רבנו צדיקים בני ליקשרים נאדו תהלה; תהלים לג א
11. טבעו בארץ בעריה אבד ושרב ביריחיה מלכה ושריה בגוים אין תורה גם נביאיה לא קצאו חזון מתי;

הגהות הב"ח

(א) גמ' לא תשורני עין וסתר פנים ישימו ד"ה וכי"ה עש"י: (ב) רש"י ד"ה למדה ללמדנו עממיה: (ג) ד"ה דוד וכו' או על כסף ודובב מל: (ד) תו"ט ד"ה מנימין וכו' נושא את אלו והכי פירך הכא ע"כ ל"פ אלף אט תפגלו: (ה) בא"ד לא כלל מצרים והכי תנא בסדר: (ו) בא"ד דלא אשכחן עתה שלא כללנו דודאי בלבדן דמכתיב:

מוסף רש"י

בצילצול. אור נאה (נרובין קט.). שלשה כוסות. נספור תהלים וסע פיעה וגו' (וחיון צב.). בימי פרעה נבה. שהמריב נבוכדנצר דמתיב (ימימה מו) ללא נבוכדנצר מלך נבל וגו' (סס.). במלאות ספקי יצר לו. כשתמלא סאתו בעונת הכה או יצר לו, מלא מלוי זכה (שכ"ו טו.).

המקנא פרק ראשון סוטה

פניה מוריקות. הכי תני לקמן^א אינה מספקת לשמות עד שפניה מוריקות ועיניה בולטות: **הראסה לו באצבעוסי.** רמזה לו לזכא אלה: **מאלו בהמה.** שעורים: **במקידה של חרש.** פחומה ומגונה שבכוסות: **שם זה פנים.** פנאי לפרע ממנה. ושמתי אני את פני (ויקרא כ) ונתתי (את) פני (שם י) כולן לשון פונה אני מכל עסקי ועוסקי בהן: **הכסה שגאה במשאון.** (שגאמר במשאון) המכסה דבר השנו למקום. במשאון צמח כמו שגאה (איז ב) שעושה מעשיו בחושך: **כי כל סאון.** שגא ללמדנו שאף בעירות קטנות נפרעות הימנו: **למה לי.** מלמדת לאחת נפקא: **למדה.** (ש צמדה שמוד מודדן לו הפרעון מעין החטא: **שילוחה.** איצודה מן העולם: **ג' כוסות.** צמלומו של שר נבוכדנצר מלך נבל להכות את ארץ מצרים^ט: **זימי פרעה נכה.** לזכא מנצרים^ט: **עם הצרופיה.** לימות המשיח. אלמא לא נטרדה צמכה ראשונה: **וכי סימא הנך אודו.** הראשונים כלו כולן ואלו מאומות אחרות היו נמשכו צאריך מנצרים: **מלוי ראשון.** הוא עלמו נמגייר: **אשיא לזני מנצרים שניה.** בת מנצרים לגירות כדי שיהא בן בני שלישי וראוי לישא בת ישראל דמתיב (דברים כג) **זנים אשר יולדו להם דור שלישי יצא להם בקהל ה' שם הייתי משיא לזני מנצרים ראשונה היה בן בני שני מלד האם** דלמר צינמות (דף עט.) ובקידושין (דף סו.) [זנים אשר יולדו] להם הלך אחר פסולן. אלמא עדיין מנצרים הם דלילו שאר אומות מותרין לזכא בקהל מיד. מנימין לית ליה הא דלמר בצרכות (דף עט.) שהעמונים והמנצרים מותרין לזכא בקהל שכבר עלה סנחריב וכלל את כל האומות והכי נמי קתני בתר דהך מילתא בתוספתא דקדושין^י אמר לו ר"ע מנימין טעית שכבר עלה סנחריב וכלל כו: **אהא.** מן המקדש הזה: **חזי נלים.** מכותי כלות: **צמלאות ספקו.** כל רגונו: **יצר לו.** תבואתו נוח במים שבנו היללוהו: **שלא שלטו שונאיהם צמעשה ודיהם.** להיות הננים מערים: **דוד דכתיב שכבר עלה סנחריב.** לעיל מיניה כתיב חשב ה' להשחית חומת צת ליון ועלה כתיב טבעו צאריך ומגודת ליון היא עיר דוד וציתו דכתיב צספר שמואל (כ ה) וכשצאו כרים צימי דקיהו טבעו השערים דלמות השערים שהיו של נחושת או של (א) והכ כדי שלא ישאום אויבים ועצים לא נשאו אתם: **מה שצקשה לא ניתן לה.** שאסורה לצועל: **ומה שצידה נטלו הימנה.** אט שומה מים מתה ואט הודתה נאסרה לצועל והפקידה כתובתה:

פניה מוריקות היא בחלה לו עיניה לפיכך עיניה בולטות היא קלעה לו את שיערה לפיכך כהן סותר את שיערה היא הראתה לו באצבע לפיכך ציפורניה נושרות^ב היא חגרה לו בצילצול לפיכך כהן מביא חבל המצרי וקושר לה למעלה מדריה היא פשטה לו את יריכה לפיכך וריכה נופלת היא קיבלתו על כריסה לפיכך בטנה צבה^ג היא האכילתו מעדני עולם לפיכך קרבנה מאכל בהמה היא השקתהו יין משובח בכוסות משובחים לפיכך כהן משקה מים המרים במקידה של חרש היא עשתה בסתר^ד וישב בסתר עליון שם בה פנים שנאמר^ה ועין נואף שמרה נשף לאמר לא תשורני עין^ו וגו' דבר אחר היא עשתה בסתר המקום פירסמה בגלוי שנאמר^ז תכסה שגאה במשאון תגלה רעתו בקהל (וגו') ומאחר דנפקא ליה מאחת לאחת למצא חשבון^ח כי כל סאון סואן ברעש למה לי לכמדה ומאחר דנפקא ליה מכי כל סאון סואן ברעש^ט בסאסאה בשלחה תריבנה למה לי לכדרב חנינא בר פפא דא"ר חנינא בר פפא אין הקב"ה נפרע מן האומה עד שעת שילוחה שנאמר בסאסאה בשלחה וגו'^א איני והאמר רבא שלשה כוסות האמורות במצרים למה אחת ששתת בימי משה ואחת ששתת בימי פרעה נכה ואחת שעתידה לשתות עם חברותיה וכי תימא הנך אודו והני אחרוני ניגהו^ב והתניא אמר רבי יהודה מנימין גר המצרי היה לי חבר מתלמידי ר' עקיבא אמר מנימין גר המצרי אני מצרי ראשון ונשאתי מצרית ראשונה באשיא לבני מצרית שניה כדי שיהא בן בני מותר לזכא בקהל אלא אי איתמר הכי איתמר א"ר חנינא בר פפא אין הקב"ה נפרע מן המלך עד שעת שילוחו שנאמר בסאסאה בשלחה תריבנה וגו' אמימר מתני להא דרב חנינא בר פפא אהא מ"ד^ג כי אני ה' לא שניתי ואתם בני יעקב לא בלייתם והני דכתיב^ד חצי אכלה בם חצי כליו והן אינן כלין^ה אמר רב המנונא אין הקב"ה נפרע מן האדם עד שתתמלא סאתו שנאמר^ו במלאות ספקו יצר לו וגו' דרש ר' חנינא בר פפא מאי דכתיב^ז רגנו צדיקים בה' לישרים נאווה תהלה אל תקרי נאווה תהלה אלא נווה תהלה זה משה ודוד שלא שלטו שונאיהם במעשיהם דוד דכתיב^ח טבעו בארץ שעריה משה דאמר מר משנבנה מקדש ראשון נגנו אהל מועד קרשיו קרסיו ובריהיו ועמודיו ואדניו היכא אמר רב חסדא אמר אבימי תחת מחילות של היכל תנו רבנן^ט סוטה נתנה עיניה במי שאינו ראוי לה מה שביקשה לא ניתן לה ומה שבידדה נטלוהו ממנה שכל הנותן עיניו במה שאינו שלו מה שמבקש אין נותנין לו ומה שבידו נוטלין הימנו וכן

מ.

מנימין גר המצרי וכו'. מקשים מפרק תפלת השחר (ברכות דף כח.) דלמר כו ציוס עמד יהודה גר עמוני לפניהם בצית המדרש ואמר להם מה אני לזכא בקהל אמר לו ר"ג אסור אתה א"ל ר' יהושע מותר אתה א"ל ר"ג והלא כתיב לא יזכא עמוני ומאצבי אמר לו ר"י וכו' עמון ומואב צמקומס הן יושצין והלא כבר עלה סנחריב מלך אשור וכלל את כל העולם כולו א"כ אפילו מנימין היה מותר לזכא בקהל ועוד מקשינן אהיהא דתפלת השחר דלמר פ"ק דמגילה (דף ע"ג:) זיל לגבי עמון ומואב דיתבי אדוכתייהו כחמרא^א אדוריהא שנאמר שאנן מואב מנעוריו וגו' מיהו הכא צשמעתינן לא קשיא מידי כמו שפרש"י דמנימין היה טועה וסבור שלא נתכללו דקתמי סיפא בתוספתא דפ' בתרא דקדושין אמר לו רבי עקיבא מנימין טעית הלכה כבר עלה סנחריב וכלל את האומות לא מנצרים צמקומס ולא עמונים ומואבים צמקומס אלא עמון נושא מנצרים ומנצרי נושא עמונית ואחד מן אלו מותר בכל משפחות האדמה ואחד מכל משפחות האדמה נושא את אלו^ב והכא הכי פירושא עד כאן ל"פ אלף אט נתכללו אי לאו אכל כולי עמלא מורו דישנן בעולם אכל היהא דמגילה תיקשה ופר"ת דסנחריב אע"פ שכלל את כל העולם כולו ארץ מנצרים לא כלל דכתיב (מלכים ג כד) צפרעה נכה ולא הוסיף עוד מלך מנצרים ללאת מארצו כי לקח מלך צבל מנחל מנצרים עד נהר פרת אלמא סנחריב לא כלל^ג והכי תנא בסדר עולם מיום שעלה מלך צבל על ארץ מנצרים עוד לא זקפה ראש אכל עמון (ומואב) כלל דכל הנהו^ד לא אשכחן צדיא שלא כללנו דכתיב (ישעיה לו) מי בכל אלהי הארצות וגו' ובמנצרים אשכחן צדיא שלא כללנו אלא שטפן דמאמר'י צדק ועל אותה שעה אמר בתוספתא כוש ועל אותה שעה אמר בתוספתא אמר לו רבי עקיבא מנימין טעית וכו' וגמרא שלנו לא חש להזכיר לפי שלא היה כיצוס גמור אלא כשטיפת שצנא וקיעמו וגם מואב שטף דמאמרין צסדר עולם שלש שנים וקלה כבוד מואב (ישעיה טו) סנחריב שטפן אכל כיצוס וכלל לא כלל ובמואב אשכחן צדיא דלא כלל דכתיב שאנן מואב מנעוריו וכי אמר ירמיה להאי קרא הוה שאנן מכלל ללא כלל ובמגילה גרסינן זיל גבי מואב דיתבי אדוכתייהו ול"ג עמון דעמון לא יתבי אדוכתייהו וצבצרכות (דף עט.) אמרינן וכו' עמון ומואב צמקומס הן יושצין ל"ג ומואב וחרבן נבוכדנצר לא חשיב כלל דכי היה מחריב נבוכדנצר היה מניח דלת הארץ צמקומס אכל סנחריב היה מעציר לארץ ומכללנו והכי אמרינן צפ' בתרא (לקמן מו.) גבי לוח היא לוח שלא כללנו סנחריב ולא החריבה נבוכדנצר ואף מלאך המות אין לו רשות לעצור שם וצ"מ תולה כללנו צמקומס וחרבן נבוכדנצר ולפוס רהיטא גרם עמון צדיא מואב ולימא

דפרישית ותו לא מיד ע"כ פירושו וקשה לפירושו מן התוספתא דקתני לא מנצרים צמקומס הם יושצין ויש לנו לשבש כמו כן לפירושו הא דקתני לא מואבים צמקומס ואי ל"ג מואבים צמקומס ועמון צמגילה לא קשיא מידי^ט: **א** הבית לאומה ושניתו. ה"ה דלהא הוה מני למיפרך הא דרזא והא דמנימין ותימה מאי הוה מני למתך דלא הוה מני למתך למלך של אומה מדקאמר ואתם בני יעקב דמשמע אכל בני יעקב קאמר וצאומה שלימה מיירי: אלא

עין משפט
גר מצוה

[א] מ"י פ"ג מהל' סוטה הל' יא):
[ב] מ"י פ"ג מהל' אסור' הל' כ' טו"ע א"ע סי' ד פט"ו:]

תוספות שאנץ

ג' כוסות האמורות במצרים הוא כהלום שר המשקים של פרעה ובמדרש יש דלעתיד משקה הקב"ה האומות כוס התרעלה וכשיגיעו למצרים ואמר כבר שיתיתי פעמים יאמר לה הקב"ה שמה דאין שתייה זו כאחרות אלא (א) לא תק עוד והיינו דכתיב אך שיהא בן בני ראוי לבוא בקהל וא"ת איהו הוי נמי כשר כיון דסנחריב עמד וכלל כל העולם חוץ ממואב כדאמר בפרק תפלת השחר וכו' עמון ומואב במקומן הן יושבין והלא עלה סנחריב וכללן. וי"ל דסנחריב לא כלל אתן של מצרים אלא הביאן בחבלים לזכא עמלא עת דלפני יירושלים וכשהצליח חזקיה וראו הנס השלימו עמו וקבלו עול שמים עליון והחזירן למקומן אי נמי י"ל דההוא דמנימין דהכא היתה אחר מ' שנה שפסקה גלותן וחזרו למקומן וה"ג קאמר התם [בתוספתא דירושין] דאמר מנימין כשראה שתייר ר"י ליהודה גר העמוני ואמר להם אני כמור כן אמרו לו לארצך יש קצבה לאחד מ' שנה דכתיב בקרא גבי מצרים מקץ מ' שנה אשיב ולו אין קצבה: ומיהו פ"ה הכא דלית ליה הא דאמר עמד סנחריב וכלל כל העולם והכי נמי קתני (בפרק בתרא) [בתר דהך] מילתא [בתוספתא] דקידושין אמר לו [י"ט] מנימין טעית שכבר עלה סנחריב. ל"ה. משנבנה מקדש ראשון נגנו אהל מועד ולית ליה לההוא תנא כמאן דאמר דארץ גלה לבלל כדאמר ביומא אלא סבירא ליה כמאן דאמר יאשיהו גנו:

(א) ע"י הגירסה צילקוט תהלים רמז סמ"ג.